

28272 – INTRODUCCIÓ AL TEATRE ITALIÀ

- **ESTUDIS :**
 - **CICLE :** Segon cicle
 - **SEMESTRE :** Segon
 - **NOMBRE I TIPUS DE CRÈDITS :** 5 crèdits teòrics
 - **TIPUS D'U.V. :** Lliure elecció
 - **HORARI :** Divendres 11.30-14.30 tutories div. 10.30-11.30
 - **PROFESSOR(S) :** Nicola Vittiglio
-

OBJECTIUS

Curs general, obert a tot tipus d'estudiants interessats en la matèria; no és indispensable en aquest sentit el coneixement de la llengua italiana. El curs pretén donar una visió global del Renaixement italià i, al mateix temps, aprofundir en la vida cultural i literària d'algunes de les ciutats o corts culturalment més actives i significatives de l'època (Venècia, Ferrara, Mantova, Firenze, ect.). El teatre, com a manifestació de diversos gèneres artístics, s'ha revelat un magnífic instrument per a llegir en profunditat la creativitat polifacètica d'aquesta societat, que s'expressa a través de la poesia, el teatre, la música, la pintura, l'arquitectura i l'escenografia, la filosofia etc.

PROGRAMA :

LA CITTÀ E IL TEATRO NEL RINASCIMENTO ITALIANO

0. Le città del Rinascimento: Urbino, Mantova, Ferrara, Venezia, Firenze.
1. Specificità del testo teatrale. 1.1. Costruzione dell'oralità dello spettacolo
1.2. Le lingue della scena.
2. Il teatro e la Corte: 2.1. **Mantova:** L'*Orfeo* (1480).
3. La Commedia: 3.1. Linee generali. Ricezione del teatro classico: Plauto, Terenzio; 3.1.1. **Urbino:** B. Dovizi da Bibbiena, *Calandria* (1513). 3.1.2. **Da Roma a Venezia:** P. Aretino, *La cortigiana* (1525); *La Talanta* (1542); 3.1.3. **Venezia:** *L a Venexiana* (1928); 3.1.4. A. Beolco (Ruzante), *La moscheta* (1528); *Parlamento de Ruzante che iera vegnù de campo*; 3.1.5. **Firenze:** N. Machiavelli, *La Mandragola* (1518); *Clizia*; 3.1.5. **Ferrara:** L. Ariosto, *La Lena* (1528); 3.2. Intorno alla *Commedia dell'arte*; 3.2.1. Caratteri generali; 3.2.2. Le maschere; 3.2.3. Gli scenari; 3.2.4. Gli esiti.
4. Altre forme teatrali: 4.1. La tragedia.; 4.2. Il dramma pastorale.
5. Altri generi, altri testi: *Orlando Furioso* di Ariosto; *Il cortigiano* di Castiglione; *Il Principe* di Machiavelli. La scrittura delle "Cortigiane" (Veronica Franco, Gaspara Stampa, ecc.)

AVALUACIÓ :

El curs té un caràcter monogràfic, és a dir, que l'estudiant ha de preparar-ne pel seu compte els elements més generals (enquadrament històric, visió general de la literatura i de la cultura de l'època etc.). En aquest sentit, s'aconsella la lectura d'un manual d'història d'Itàlia dels segles XVI-XVII i d'algun dels manuals d'història de la literatura italiana citats. En especial s'aconsella la consulta del de Guglielmino-Grosser, el de Segre-Martignoni i el de Brioschi-Di Girolamo. Es preveu dues proves d'avaluació: a) la presentació d'un treball, concordat amb el docent i elaborat d'acord amb les seves indicacions; b) valoració (si es vol, fins i tot oral) sobre el programa que l'alumne haurà preparat. Es tindrà en compte també la participació activa a l'aula i l'interès demostrat en referència als continguts, conceptes i textos desenvolupats durant el curs.

BIBLIOGRAFIA GENERAL

TESTI:

- AA.VV. (1977), *La commedia del Cinquecento*, a cura di G. Davico Bonino, Einaudi, Torino.
- AA.VV. (1962-1967), *Commedie del Cinquecento*, 2 voll. con introduzione di N. Borsellino, Feltrinelli, Milano.

Machiavelli, Aretino, Ruzante, Bruno, (1985), *Teatre del Renaixement*, MOLU, Edicions 62, Barcelona.

Ariosto, L. (1974), *Orlando furioso*, a cura di M. Turchi, presentazione critica di E. Sanguinetti, Garzanti, Milano, 2 voll.

Ariosto, L. (1988), *Orlando furioso*, trad. de Jerónimo de Urrea, Ed. y notas de F. J. Alcántara, Intr. de Pere Ginfrer , Planeta, Barcelona.

Castiglione (1981), *Il libro del Cortigiano*, a cura di A. Quondam, Garzanti, Milano.

Machiavelli, N. *Il principe*, Feltrinelli, Milano

STUMENTI CRITICI:

D'Amico, S. (1958), *Storia del teatro drammatico*, Garzanti, Milano, (1937).

Apollonio, M. (1954), *Storia del teatro italiano*, Firenze, 1935-45.

Enciclopedia dello Spettacolo, Roma, 1954-62

Pandolfi, V. (1969) *Il teatro del Rinascimento e la Commedia dell'arte*, Lerici, Roma.

Bonora, E., *La commedia letteraria. Forme del teatro popolare. La Tragedia* in SLIG, *Il Cinquecento*.

Borsellino, N. (1973), *Il teatro del Cinquecento*. Letteratura Italiana Laterza, 21, Bari.

Baratto, M. (1975), *La commedia del Cinquecento*, NeriPozza, Venezia.

Tessari, R. (1969) *La commedia dell'arte nel Seicento*, Firenze, 1969.

Tessari, R. (1981), *Commedia dell'arte: le maschere e l'ombra*, Mursia, Milano.

Zorzi, L. (1990), *L'attore, la commedia, il drammaturgo*, Einaudi, Torino.

Padoan, G. (1982), *La commedia rinascimentale veneta*, Vicenza.

Ulysse, G. (1984), *Théâtre et société au Cinquecento. Les rapports sociaux dans la comédie italienne de la fin du Xve siècle au premier tiers du XVIe*, Aix-en-Provence, 2 voll.

Folena, G. (1991), *Il linguaggio del caos. Studi sul plurilinguismo rinascimentale*, Torino.

Marotti, F. (1974), *Lo spettacolo dall'Umanesimo al Manierismo. Teoria e Tecnica*, Milano.

De Panizza Lorch, M. (a cura di) (1968) *Il teatro italiano del Rinascimento*, Ed. Comunità

Le lieu théâtral a la Renaissance, Editions du centre national de la Recherche scientifique, Paris.

Guarino, R. (a cura di) (1988), *Teatro e culture della rappresentazione. Lo spettacolo in Talia nel Quattrocento*, Bologna: Mulino.

Crusciani, F e SERAGNOLI, D. (a cura di) (1978), *Il teatro italiano nel Rinascimento*, Bologna: IL Mulino

Ruffini, F. (1986), *Commedia e festa nel Rinascimento. La "Calandria" alla corte di Urbino*, Bologna